

**SCIENCE**  
**PROBLEMS.UZ**

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences  
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

# Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

12-son (5-jild)

**2025**

# **SCIENCEPROBLEMS.UZ**

## **IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI**

*№ 12 (5) – 2025*

## **АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

## **ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES**

**TOSHKENT-2025**

## **BOSH MUHARRIR:**

Isanova Feruza Tulqinovna

## **TAHRIR HAY'ATI:**

### *07.00.00- TARIX FANLARI:*

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

### *08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:*

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.;

Jabborova Charos Aminovna - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

### *09.00.00- FALSAFA FANLARI:*

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

### *10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:*

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Qodirova Muqaddas Tog'ayevna - filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

#### *12.00.00- YURIDIK FANLAR:*

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.,;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

#### *13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:*

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari

doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

#### *19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:*

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

#### *22.00.00- SOTSIOLOGIYA FANLARI:*

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

#### *23.00.00- SIYOSIY FANLAR*

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

---

## **OAK Ro'yxati**

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

---

**“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari”** elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

**Muassis:** “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas'uliyati cheklangan jamiyati

### **Tahririyat manzili:**

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

[scienceproblems.uz@gmail.com](mailto:scienceproblems.uz@gmail.com)

### **Bog'lanish uchun telefon:**

(99) 602-09-84 (telegram).

## MUNDARIJA

### 07.00.00 – TARIX FANLARI

|                                                                                                                                                                                       |       |
|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------|
| <i>Hadjamuratova Matlyuba Xoshimovna</i><br>O'ZBEKISTONDA TA'LIM TIZIMIDAGI INNOVATSION ISLOHOTLARNING NATIJALARI.....                                                                | 13-16 |
| <i>Равшанов Махмуд</i><br>ЗАСЛУГИ АЛИШЕРА НАВОИ В ИЗУЧЕНИИ РАЗВИТИЙ ТЮРКСКИХ ЯЗЫКОВ .....                                                                                             | 17-19 |
| <i>Tursunov Bekzot Yandashevich</i><br>FARG'ONA VODIYSIDA HASHAR YO'LI BILAN QURILGAN GIDROINSHOOTLAR<br>TARIXIDAN .....                                                              | 20-24 |
| <i>Jumaboyev Azizjon Sayfiddin o'g'li, Shenkar Michael</i><br>SHARQ MAMLAKATLARIDA MIRZO ULUG'BEK ILMIY MEROSINING O'RGANILISHI .....                                                 | 25-30 |
| <i>Esanova Nilufar</i><br>O'ZBEKISTON–ROSSIYA ENERGETIK ALOQALARI TARIXI:LUKOYL MISOLIDA .....                                                                                        | 31-36 |
| <i>Asadova Ra'no Baymanovna</i><br>OLIY TA'LIM VA ILMIY-TEXNIK HAMKORLIK:<br>O'ZBEKISTON HINDISTON HAMKORLIGINING ILMIY SALOHİYATI VA ISTIQBOLLARI ...                                | 37-40 |
| <i>Aytmuratova Janilsin</i><br>FROM THE HISTORY OF THE DEVELOPMENT OF ARCHAEOLOGICAL SCIENCE<br>IN KARAKALPAKSTAN .....                                                               | 41-44 |
| <i>Toreniyazov Jalgas Yerjanovich, Rzaeva Manzura Abatovna</i><br>JANUBIY OROL BO'YI SHAHARLARI TARIXI BO'YICHA MANBALAR<br>(SHARQ MANBALARI).....                                    | 45-49 |
| <i>Baqoyev Umidjon Shuhrat o'g'li</i><br>ABBOS I VA VALI MUHAMMADXON O'RTASIDAGI SIYOSIY ALOQALAR .....                                                                               | 50-55 |
| <i>Mo'minov Xusanboy Madaminjonovich, Qodirjonov Omadjon Tavakkaljon o'g'li</i><br>ANDIJON VILOYATI SUV XO'JALIGI BIRLASHMASI FAOLIYATI TARIXIDAN<br>(1991-1996-YILLAR MISOLIDA)..... | 56-60 |
| <i>Elboyeva Shaxnoza</i><br>XOTIN-QIZLARNING PEDAGOGIK FAOLIYATDA TUTGAN O'RNI:<br>TARIXIY JARAYON VA HOZIRGI TENDENSIYALAR .....                                                     | 61-65 |
| <i>Choriyeva Nargiza Ibotovna</i><br>O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI KONSTITUTSIYASIDA TURIZM SOHASINING HUQUQIY<br>ASOSLARI VA UNING ZAMONAVIY RIVOJLANISH TENDENSIYALARI .....             | 66-69 |
| <i>Fayzullayev Oybek</i><br>O'RTA OSIYO XONLIKLAR TARIXINI O'RGANISH<br>(XIX ASR OXIRI – XX ASR BOSHIDAGI RUS MANBALARI ASOSIDA) .....                                                | 70-74 |
| <i>Norboyev Ravshan Saydulla o'g'li</i><br>SHIMOLI-G'ARBIY BAQTRIYANING ELLINIZM DAVRI ARXEOLGIK<br>YODGORLIKLARI TIPOLOGIYASI .....                                                  | 75-79 |
| <i>Rajabova Nazira Shaxobovna</i><br>O'ZBEK XALQ AFSONALARIDA AYOL OBRAZLARINING TASVIRLARI .....                                                                                     | 80-84 |

## 08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

*Gabbarov Sabit Nietali'evich*

QO'Y VA ECHKILAR BOSH SONINI EKONOMETRIK MODELLAR ASOSIDA  
PROGNOZLASH VA RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI  
(QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI QO'NG'IROT TUMANI MISOLIDA) ..... 85-89

*Xolmurotov Fozil*

XORAZM VILOYATIDA EKSPORT NATIJALARI VA REAL SEKTOR  
RESURSLARI O'RTASIDAGI KO'P O'LCHOVLI BOG'LIQLIK ..... 90-103

*Raximov Faxriddin Shavkatovich*

TA'LIM TASHKILOTLARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANING MARKETING  
SAMARADORLIGIGA TA'SIRI ..... 104-116

## 09.00.00 – FALSAFA FANLARI

*Xoliqov Yunus Ortiqovich*

YANGI O'ZBEKISTONDA MILLATLARARO MADANIYATNI  
YUKSALTIRISH STRATEGIYASI ..... 117-121

*Farxodjonova Nodira Farxodjon qizi*

JADIDLAR MEROSI VA ZAMONAVIY JAMIYAT BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA  
MA'NAVIY QADRIYATLARINING ROLI ..... 122-128

*Jumayeva Shaxlo Suyunovna*

TALABALARDA INTELLEKTUAL MADANIYATNI SHAKLLANTIRISH OMILLARI ..... 129-133

*Yazdonova Saxiba Kurbanovna, Sanaqulov Sardor Isaqulovich*

SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARINI BOSHQARISH METODIKASI ..... 134-138

*Danabayev Xurshid Napasovich*

SPORT TURLARI VA FALSAFIY-ESTETIKANING DIALEKTIK TAHLILI ..... 139-142

*Shokirov Tohirjon*

CHOLG'U SOZLARINING YOSHLARNING MA'NAVIY YUKSALISHIDAGI  
O'RNI VA AHAMIYATI (DUTOR VA RUBOB SOZLARI MISOLIDA) ..... 143-148

*Raxmatov Alisher Obidovich*

YANGI O'ZBEKISTONDA SHAXS ZAMONAVIY IJTIMOYIY JARAYONLARGA  
INTEGRATSIYALASHUVINING FALSAFIY TAHLILI ..... 149-152

*Abduraxmanova Nodiraxon Xusnutdinovna*

HUQUQIY MADANIYAT VA DEMOKRATIYA:  
IJTIMOIY FALSAFIY YONDASHUVLAR VA KONSEPSIYALAR ..... 153-158

*Axatova Dildora Axtamovna*

IBN SINONING "RISOLAYI FIL-HUZN" ASARINING FALSAFIY TAHLILI ..... 159-163

*Toshboboyev Maksud Jalilovich*

AXBOROTLASHGAN JAMIYATDA SUN'IY INTELLEKT VA IJTIMOYIY JARAYONLAR  
DIALEKTIKASI ..... 164-168

*Abdiyev G'ayrat Ergashevich*

YANGI O'ZBEKISTON SIYOSIY AMALIYOTIDA YOSHLARNING IJTIMOYIY-SIYOSIY  
FAOLLIGINING NAMOYON BO'LISH SHAKLLARI ..... 169-174

|                                                                                                                                                                      |         |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| <i>Axmedova Dilrabo Sa'dullayevna</i><br>GLOBALIZATSIYA SHAROITIDA O'ZBEK YOSHLARINING MA'NAVIY-AXLOQIY<br>QARASHLARIDAGI O'ZGARISHLAR .....                         | 175-179 |
| <i>Sodirjonov Muhridin Mahamadaminovich</i><br>RAQAMLI JAMIYATDA INSON KAPITALI RIVOJLANISHI:<br>NAZARIY VA AMALIY JIHATLAR.....                                     | 180-187 |
| <i>Abduraxmonov Xasan Ibroximovich</i><br>YOSHLAR DUNYOQARASHIDA INNOVATSION TASHABBUSLARNI<br>SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI .....                 | 188-192 |
| <i>Norbo'tayev Islombek Musurmonovich</i><br>POSTHAQIQAT SIYOSATI:<br>ALTERNATIV AXBOROT OQIMLARI ORQALI DEZINFORMATSIYA .....                                       | 193-198 |
| <i>Ergashev Alijon Boxodirovich</i><br>AXBOROTLASHGAN JAMIYAT SHAROITIDA MILLIY O'ZLIKNI ANGLASHNING<br>TRANSFORMATSIYASI.....                                       | 199-203 |
| <i>Elmuradova Surayyo Abdijalilovna</i><br>AXBOROTLASHGAN JAMIYATDA OTA-ONA VA BOLA MUNOSABATLARINING<br>YANGI MODEL.....                                            | 204-207 |
| <i>Bobamirzayev Abdulaziz</i><br>RAZIYY AD-DIN AS-SARAXSIY HAYOTI VA ASARLARI HAQIDA ILK MA'LUMOTLAR.....                                                            | 208-211 |
| <i>Rasulov Azizxon Mukhamadqodirovich</i><br>AXBOROTLASHGAN JAMIYATDAGI IJTIMOIIY O'ZGARISHLAR HAQIDA<br>AYRIM MULOHAZALAR .....                                     | 212-216 |
| <i>Do'snazarov Mirjalol Esanboy o'g'li</i><br>AXBOROTLASHGAN JAMIYATDA HAYOT VA O'LIM MUAMMOSINING<br>FALSAFIY-AXLOQIY MEKANIZMLARI .....                            | 217-221 |
| <i>Beshimov Xamidjon Sayidovich</i><br>FALSAFADA INSON QADRI TUSHUNCHASINING<br>MAZMUN-MOHIIYATI VA GENEZISI .....                                                   | 222-226 |
| <i>Muhammadiyev Bekzod O'ktamjon o'g'li</i><br>VIRTUAL MULOQOTDA SHAXSLARARO MUNOSABATLARNING<br>TRANSFORMATSIYASI VA UNING AXLOQIY JIHATLARI.....                   | 227-231 |
| <i>Kdirbaev Baxadir Berdaxovich</i><br>AXBOROT JAMIYATIDA MEDIA MADANIYATNING SOTSIOMADANIY<br>TRANSFORMATSIYALARDAGI ROLI.....                                      | 232-237 |
| <b>10.00.00 - FILOLOGIYA FANLARI</b>                                                                                                                                 |         |
| <i>Mamadaliyeva Naibaxon, Orifboyev Abdulloh</i><br>O'ZBEK TILIDA "HALOL" VA "HAROM" LEKSEMALARINING<br>ZAMONAVIIY SEMANTIK, PRAGMATIK VA SOTSIOMADANIY TAHLILI..... | 238-245 |

|                                                                                                                                                                                    |         |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| <i>Уринбаева Дилбар Базаровна</i><br>СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ПЕСЕН УЗБЕКСКИХ И ТУРЕЦКИХ ПЕВЦОВ НА ОСНОВЕ<br>КОМПЬЮТЕРНОЙ ЛИНГВИСТИКИ: НОВЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ .....                         | 246-258 |
| <i>Алиева Эльвина Аметовна, Нуруллаева Дилбар Алиевна</i><br>СИНТАКСИЧЕСКИЙ СПОСОБ ВЫРАЖЕНИЯ ЗНАЧЕНИЯ СРАВНЕНИЯ<br>И ЕГО ОСНОВНЫЕ СРЕДСТВА НА ПРИМЕРЕ РАССКАЗОВ А.И. КУПРИНА ..... | 259-264 |
| <i>Karimov Ulugbek Nusratovich</i><br>THE POETICS OF THE CHARACTERS' INNER WORLD IN "SPOOK COUNTRY" .....                                                                          | 265-269 |
| <i>Sodiqova Baxtigul Ibodullayevna</i><br>POSTMODERN NARRATIVE TECHNIQUES IN JOHN FOWLES' WORKS:<br>AN INTERTEXTUAL, LINGUISTIC, AND AESTHETIC APPROACH.....                       | 270-275 |
| <i>Tokimbetova Gulbahor Abatbayevna</i><br>QORAQALPOQ MUMTOZ SHOIRLAR LIRIKASINING JANRIY-TEMATIK<br>XUSUSIYATLARI .....                                                           | 276-279 |
| <i>Isroilova Manzura Jamolovna</i><br>FRANSUZ PUBLITSISTIK MATNLARINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....                                                                              | 280-284 |
| <i>Sobirjonova Muxlisa Sobirjonovna</i><br>YOLG'IZLIK FENOMENINING SEMANTIK SHAKLLANISHI VA UNING HISSIY<br>TAJRIBADAGI IFODASI.....                                               | 285-290 |
| <i>Bobojonov Dilshod Jumakul ugli</i><br>THE PRAGMATIC AND LINGUO-CULTURAL CLASSIFICATION<br>OF NEWSPAPER HEADLINES.....                                                           | 291-294 |
| <i>Shamshetova Biybiayim Janibek qizi</i><br>LINGVISTIKA VA MADANIYATSHUNOSLIKDA ANTROPOSENTRIZM KONSEPSIYASI ....                                                                 | 295-302 |
| <i>Xaitova Gulhayo Tovasharovna</i><br>INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA MAKON VA ZAMON KATEGORIYASI DOIRASIDAGI<br>YAQIN-UZOQ OPPOZITSIYASINING CHOG'ISHTIRMA TAHLILI .....              | 303-307 |
| <i>Mardanova Mohira Davron qizi</i><br>THE ROLE OF "THE FINANCIER" IN WORLD LINGUISTICS .....                                                                                      | 308-311 |
| <i>Khalilova Shohista Muhammadi qizi</i><br>COMPARATIVE ANALYSIS OF UTOPIAN AND ANTI-UTOPIAN MOTIFS<br>IN ENGLISH AND UZBEK PROSE .....                                            | 312-315 |
| <i>Davlatova Shahnoza Muhammadiyevna</i><br>SUD VA TERGOV MOTIVLARINING ADABIY FUNKSIYASI .....                                                                                    | 316-319 |
| <i>Rustamov Dilshodbek</i><br>NUTQIY MULOQOT TAVSIFI .....                                                                                                                         | 320-323 |
| <i>Musayev Akmaljon Ibrogimovich</i><br>INGLIZ VA O'ZBEK DIPLOMATIK DISKURSIDA LEKSIK-SEMANTIK<br>XUSUSIYATLAR VA TERMINOLOGIK TIZIMNING TALQINI .....                             | 324-329 |
| <i>Shamsuddinova Diyoraxon Yorqinbek qizi</i><br>INGLIZ VA O'ZBEK MEDIADISKURSINING LISONIY TAHLILI:<br>TUZILISHI, XUSUSIYATLARI .....                                             | 330-333 |

|                                                                                                                                                                                         |         |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| <i>Numonova Mashxuraxon Qobiljon qizi</i><br>INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA "SUV/WATER" KONSEPTINING LISONIY MODELLASHUVI:<br>NOMINATIV VA KOMMUNIKATIV MAYDONLARNING QIYOSIY TADQIQI ..... | 334-342 |
| <i>Норкулова Шахло Абдугофур кизи</i><br>СТИЛИСТИЧЕСКАЯ ОКРАСКА ПРОЗВИЩ И ЕЁ ВЛИЯНИЕ НА КОММУНИКАЦИЮ ...                                                                                | 343-345 |
| <i>Tursunova Javhar Bakir qizi</i><br>O'ZBEK TILINI LINGVOKULTUROLOGIK YONDASHUV ASOSIDA O'QITISH .....                                                                                 | 346-350 |
| <i>Xoshimova Mohigul Axmatovna</i><br>XIX-XX ASRLAR DOSTONCHILIGIDA ADABIY TA'SIR MASALASI .....                                                                                        | 351-355 |
| <i>Омонова Мадина Аслиддиновна</i><br>ЛЕКСИЧЕСКИЕ ЛАКУНЫ УЗБЕКСКОЙ КУЛЬТУРЫ В РУССКОМ ЯЗЫКЕ:<br>ПРОБЛЕМЫ НЕПЕРЕВОДИМЫХ КОНЦЕПТОВ .....                                                  | 356-361 |
| <i>Abdulkhakova Dilafruz Shamsiddinovna</i><br>PERSPECTIVES AND THEORETICAL APPROACHES TO FORMULAIC EXPRESSIONS .....                                                                   | 362-370 |
| <i>Abduraimova Mahliyo Valijon qizi</i><br>INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA GAZ SANOAT TERMINLARINING<br>SHAKLLANISH USULLARI.....                                                            | 371-373 |
| <i>Rajat Choudhary</i><br>LATIN: THE TIMELESS LANGUAGE OF MEDICINE .....                                                                                                                | 374-377 |
| <i>Клеблеева Резеда Радионовна</i><br>МИФОПОЭТИКА КАК КОНЦЕПТУАЛЬНАЯ ОСНОВА<br>ЛИТЕРАТУРНОГО ТВОРЧЕСТВА .....                                                                           | 378-381 |
| <i>Irbutaeva Nigora, Ozodova Dilafruz, Xoliqova Sabina</i><br>RUS TILIDA SO'ZLASHMAYDIGAN TALABALAR UCHUN RUS TILI<br>DARSLARIDA QO'SHIQ MATERIALLARIDAN FOYDALANISH .....              | 382-385 |
| <i>Dilbarjonov Ismoiljon, Gavxaroy Isroiljon qizi</i><br>SPORT TERMINLARINING UMUMIY XUSUSIYATLARI .....                                                                                | 386-389 |
| <i>Arapjonova Zebo Otabek qizi</i><br>THE IMPACT OF ACCENT AND PRONUNCIATION ON COMMUNICATION<br>IN GLOBAL ENGLISH.....                                                                 | 390-394 |
| <i>Qarshiyeva Muxarram Shuxratovna</i><br>THE ADAPTATION PROCESS OF TERMS BORROWED INTO UZBEK FROM<br>RUSSIAN AND ENGLISH LANGUAGES.....                                                | 395-399 |

## 12.00.00 - YURIDIK FANLAR

|                                                                                                                                                                                                                                   |         |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| <i>Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich</i><br>JAMOAVIY MEHNAT NIZOLARINI HAL ETISH: MILLIY VA XORIJIY TAJRIBA.....                                                                                                                 | 400-407 |
| <i>Zokirov Sherzod Ilxom o'g'li</i><br>PROKURATURA ORGANLARIDA SUN'IY INTELLEKTNI JORIY QILISH ORQALI<br>MUROJAATLAR BILAN ISHLASH SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI .....                                                        | 408-415 |
| <i>Shermatov Nuriddin, Jamshidbek Ibrokhimov</i><br>SUN'IY INTELLEKT (AI) VA ADDITIV ISHLAB CHIQRISH (AM) INTEGRATSIYASI<br>SHAROITIDA INSON HUQUQLARI HAMDA FUQAROLIK-HUQUQIY JAVOBGARLIKNING<br>NAZARIY-HUQUQIY MUAMMOLARI..... | 416-428 |

|                                                                                                                                                                                                                                    |         |
|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| <i>G'ulommamatova Parvina Akbarali qizi</i><br>O'ZBEKISTON RESPUBLIKASINING KRIPTO-AKTIVLAR SOHASIDAGI JINOYATLARNI OLDINI<br>OLISH VA TARTIBGA SOLISH BORASIDAGI XALQARO-HUQUQIY HAMKORLIGINI<br>RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI..... | 429-435 |
| <i>Djalilov Javoxir Abdumajitovich</i><br>ISBOT QILISHNING UMUMIY SHARTLARI MAZMUNI VA TASNIFLANISHI .....                                                                                                                         | 436-443 |
| <i>Normurodova Behro'za Xolmo'minovna</i><br>RAQAMLI DALILLARNI TO'PLASHDA XALQARO TASHKILOTLARNING O'RNI.....                                                                                                                     | 444-450 |
| <i>Ismailov Bekjon Salixovich</i><br>NOGIRONLIGI BO'LGAN SHAXSLAR MEHNAT HUQUQINI TA'MINLASHNING<br>HUQUQIY KAFOLATLARI TAHLILI .....                                                                                              | 451-456 |
| <i>Mahmarahimov Ixtiyor Baxtiyorovich</i><br>DAVLAT XARIDLARI VA TENDER SAVDOLARIDA RAQOBATGA QARSHI<br>XATTI-HARAKATLARNING HUQUQIY OQIBATLARI.....                                                                               | 457-463 |
| <i>Almatov Sanjar Zokirovich</i><br>DINIY EKSTREMIZMGA QARSHI KURASHISHNING HUQUQIY ASOSLARI.....                                                                                                                                  | 464-467 |
| <i>Djuraev Farxod Eshboevich</i><br>JINOYATCHILIKKA QARSHI KURASHDA TEZKOR-QIDIRUV FAOLIYATI<br>USULLARINING NAZARIY VA AMALIY AHAMIYATI.....                                                                                      | 468-473 |
| <i>Sadikova Dilafruz Radjabovna</i><br>O'ZBEKISTONDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIYA MANBALARIDAN FOYDALANISH<br>SOHASIDA SUG'URTA MEKANIZMINI SHAKLLANTIRISH MASALALARI.....                                                           | 474-481 |
| <i>Сайфиддинов Аклиддин Анваржон огли</i><br>МЕСТНОЕ ГОСУДАРСТВЕННОЕ УПРАВЛЕНИЕ В УЗБЕКИСТАНЕ:<br>ПРАВОВЫЕ И ОРГАНИЗАЦИОННЫЕ МЕХАНИЗМЫ ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ<br>КЕНГАШЕЙ И ХОКИМИЯТОВ .....                                               | 482-488 |
| <i>Olimov Abbosjon</i><br>SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYASI:<br>TUSHUNCHASI, TURLARI VA TARIXIY RIVOJLANISHI.....                                                                                                                     | 489-494 |

### **13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI**

|                                                                                                                                                                                            |         |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| <i>Djamaldinova Shaxlo Obloberdiyevna</i><br>TIBBIYOT OLIYGOHI TALABALARIDA HISSIY VA KOMMUNIKATIV<br>KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY VA USLUBIY JIHATLARI .....              | 495-500 |
| <i>Муталипова Мавлюда Жунайдуллаевна</i><br>НАУЧНО-ТЕОРЕТИЧЕСКАЯ СУТЬ АКЦИОЛОГИЧЕСКОГО ПОДХОДА .....                                                                                       | 501-506 |
| <i>Джуманиязов Фарход Улугбекович</i><br>РАЗРАБОТКА СИСТЕМЫ МЕТОДОВ И ПРИЁМОВ ОБУЧЕНИЯ, НАПРАВЛЕННЫХ НА<br>РАЗВИТИЕ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫХ СПОСОБНОСТЕЙ И КРЕАТИВНОГО МЫШЛЕНИЯ<br>УЧАЩИХСЯ ..... | 507-510 |
| <i>Kuvatova Nozima Baxtiyorovna</i><br>TA'LIM TIZIMIDA O'QITUVCHINING MULOQOT KOMPETENSIYASINI<br>SHAKLLANTIRISH .....                                                                     | 511-515 |

|                                                                                                                                                                                                                |         |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------|
| <i>Xudayberdiyeva Nilufar Bozorovna</i><br>TABIIY FANLARNI KOMPETENSIYAVIY YONDASHUV ASOSIDA O'QITISH<br>TEKNOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH .....                                                               | 516-519 |
| <i>Pirimbetov Bxit Allabaevich</i><br>BO'LAJAK O'QITUVCHIDA PEDAGOGIK ARTISTIZMNING TARKIBIY QISMLARI .....                                                                                                    | 520-526 |
| <i>Djalolov Furqat Fattohovich</i><br>TA'LIM SIFATINI TA'MINLASHDA TO'LIQ O'ZLASHTIRISH<br>TEKNOLOGIYASINING ROLI.....                                                                                         | 527-531 |
| <i>Uteniyazov Karimbay Kuanishbaevich, Eshmuratov Marat Tangatarovich</i><br>PEDAGOGICAL STRATEGIES AND THE INTEGRATION OF ICT IN TEACHING FOOD<br>PHYSIOLOGY: INNOVATIVE APPROACHES IN HIGHER EDUCATION ..... | 532-538 |
| <i>Habibullayeva Shoirra</i><br>O'ZBEK TILINI IKKINCHI TIL SIFATIDA O'QITISHDA INTERAKTIV METODLARDAN<br>FOYDALANISHNING TAMOIYILLARI .....                                                                    | 539-542 |
| <i>Abatov Jalğasbay Orınbaevich</i><br>TASVIRIY SAN'AT KOMPOZITSIYALARIDA RANGLARDAN FOYDALANISH USULLARI..                                                                                                    | 543-548 |
| <i>Azzamov Yusuf Rajaboyevich</i><br>TALABALARNING MUSTAQIL TA'LIM KOMPETENSIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDA<br>RAQAMLI RESURSLAR VA PLATFORMALAR: TAHLIL VA TASNIF.....                                            | 549-553 |
| <i>Джумаева Зарина Бобохон кизи, Жаббарова Паризода Илхомжон кизи</i><br>МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ ОТНОСИТЕЛЬНЫХ ПРИЛАГАТЕЛЬНЫХ .....                                                                              | 554-556 |

**Received:** 20 November 2025

**Accepted:** 1 December 2025

**Published:** 15 December 2025

*Article / Original Paper*

## **GENRE-THEMATIC FEATURES OF THE LYRICS OF KARAKALPAK CLASSICAL POETS**

**Tokimbetova Gulbahor Abatbayevna**

Karakalpak State University

Associate Professor (PhD) of the Department of Karakalpak Literature

**Abstract.** This article examines 19th-century Karakalpak lyric poetry from an ideological and thematic perspective, using examples from some studies. It is also scientifically substantiated that 19th-century Karakalpak literature developed in harmony with the principles of formation of Uzbek poetry, its improvement and artistic synthesis of world poetry experiences, as well as the individual characteristics of each creator.

**Keywords:** dastan, genealogy, story, tolgau, term, typological similarity, historical conditions, literary influence, artistic synthesis, language and style.

## **QORAQALPOQ MUMTOZ SHOIRLAR LIRIKASINING JANRIY-TEMATIK XUSUSIYATLARI**

**Tokimbetova Gulbahor Abatbayevna**

Qoraqalpoq davlat universiteti

Qoraqalpoq adabiyoti kafedrasi dotsenti (PhD)

E-mail: [gulbaxartokimbetova@gmail.com](mailto:gulbaxartokimbetova@gmail.com)

**Annotatsiya.** Bu maqolada XIX asr qoraqalpoq lirikasi ayrim tadqiqotlar misolida g'oyaviy-tematik jihatdan o'rganilgan. Shuningdek, XIX asr qoraqalpoq adabiyoti o'zbek she'riyati shakllanish tamoyillari, takomili va jahon poeziyasi tajribasi badiiy sintezi bilan uyg'unlikda taraqqiy etganligi va har bir ijodkorning individual xususiyatlari o'zining ilmiy asosini topgan.

**Kalit so'zlar:** doston, shajara, qissa, to'lg'ov, terma, tipologik o'xshashlik, tarixiy sharoit, adabiy ta'sir, badiiy sintez, til va uslub.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5I12Y2025N48>

XIX asr qoraqalpoq adabiyotida tarixiy vaziyatlarga bog'liq badiiy asarlarni janr jihatidan ilmiy tahlil qilish an'anasi bo'lmagan. XIX asrdagi adabiy jarayon folklor bilan yozma adabiyotning bir-biriga ta'siri, bir-biridan o'zlashtirish, bir-biriga taqlid qilish holatida rivojlandi. Bu davrda janr atamaları va tasniflar badiiy ijodning amaliy jarayonida shakllanib bordi. XIX asr qoraqalpoq so'z san'atidagi asosiy janr atamaları quyidagilardan iborat: dostonlar, shajaralar, qissalar, she'rlar yoki g'azallar, to'lg'ovlar, termalar va h.k. Shuning ichida qissalar bilan g'azallar kelib chiqishi bo'yicha asosan kitobiy (yozma adabiyotga tegishli) janrlar bo'lgan. Qoraqalpoq klassik poeziyasidagi ayrim janrlarning tipologik belgilarini jahon adabiyotining u yoki bu bosqichlarida topish mumkin. Shu hisobdan qoraqalpoq klassik lirikasining qadimgi turkiy adabiyot bilan genetik aloqalarini, musulmon xalqlari adabiyotlari va umuman jahon adabiyoti bilan tipologik o'xshashliklarini ochishga bo'ladi. Demak, bu holat XIX asrdagi va undan oldingi qoraqalpoq adabiyoti o'zining tarixiy va madaniy sharoitlariga

ko'ra jahon adabiyotining asosiy badiiy an'alariga bog'lana olganini, uning kichik bir tarkibiy qismiga aylana olganini ko'rsatadi.

XVI-XIX asrlarda badiiy so'z tabiatiga doir qarashlar turli asarlarda aks etgan. Ayniqsa, Fuzuliy, Amiriy, Nodira, Ogahiy devonlarining debochalarida nazariy yondashuvlarning ifodasi o'ziga xos uslubda namoyon bo'lgan. Fuzuliy devonining debochasida g'azal va qit'a janriga oid nazariy fikrlar mavjud. Amiriy va Ogahiy devonlarida esa so'zning ma'no go'zalliklari, badiiy san'atlar haqidagi qarashlarni uchratamiz. Shoir Furqat maxsus she'riy risola yaratib, "Shoir ahvoli va she'r mubolag'asi xususida" shoir va she'r munosabatiga doir fikrlarini bayon qilgan.

Bunday qarashlar o'zbek olimlari A.Rustamovning "So'z xususida so'z", A.Qayumovning "Nodir sahifalar" singari asarlarida aks etgan bo'lsa, qoraqalpoq adabiyotshunosligida J.Bazarbayevning "Donoligi go'zallikka uyg'un shoir. Adabiy-falsafiy o'ylar", [1] Q.Jarimbetovning "Berdaq nasihatlar – bizning ma'naviy xazinamiz" [2] kitoblarida shoirning so'zga munosabati, so'z qo'llash mahorati haqida so'z yuritilgan. Berdaq ijodi Navoiy she'riyatidan oziqlangan ekan, Navoiy ijodidagi mumtoz so'z tabiatiga bo'lgan qarashlar Berdaq asarlariga ham o'z ta'sirini o'tkazishi tabiiy. Bu jihatdan yuqorida nomlari keltirgan olimlarning ishlari muhim ahamiyat kasb etadi.

XIX asr qoraqalpoq adabiyoti lirik janrlari poetik xususiyatlari maxsus tadqiq etilmagan. Ikkinchidan, bu davr adabiyotiga xos masalalarni tasvirlagan Kunxo'ja, Ajiniyoz, Berdaq va O'tesh asarlarida qoraqalpoq xalqining XIX asrdagi tarixiy sharoiti aks etgan. Zero, mazkur ijodkorlar asarlarida tarixiy asr ahvoli yorqin aks ettirildi. Shuningdek, bu asr xalq tarixidagi eng qiyin davr bo'lish bilan birga demokratik g'oyalar rivojlangan, milliy ozodlik kurashlarga to'liq davr hisoblanadi.

XIX asr qoraqalpoq adabiyoti mana shunday tarixiy davr va vaziyatda shakllandi. Ushbu hodisalar asosida g'oyaviy va badiiy jihatdan rivojlanib bordi. Bunday rivojlanishning sababi Sharq adabiyoti, xususan, o'zbek mumtoz adabiyotining ta'siri, asosan, qoraqalpoq shoirlarining Xiva va Buxoro madrasalarida ta'lim olishi, adabiy va madaniy aloqada bo'lishi bilan bog'liq kechadi. Sharq adabiyoti an'analari Ajiniyoz she'riyatiga andoza bo'lib xizmat qiladi. Ajiniyozning "yurtsevarligi bilan insonparvarligi, shoirchilik madaniyatidagi bilimi uni o'z zamondoshlari orasidan ajratib ko'rsatib berdi". [3] U "dunyo adabiyoti maydonida Sa'diy va Hofizga tengdir", [4] shoir ijodi janriy rang-barangligi bilan XIX asr adabiyotidagina emas, balki qoraqalpoq adabiyotida ham alohida o'ringa ega.

Mutafakkirning adabiy ijodi bo'yicha yaqin va olis xorijiy mamlakatlarda ba'zi bir ishlar yuzaga kelgan. Masalan, turk olimi Ziya Kurter "Qoraqalpoq" nomli monografiyasida qoraqalpoq xalqining XVIII asrdan XX asr boshlarigacha bo'lgan madaniyati tarixini, shu jumladan, Ajiniyoz Qusiboy o'g'li ijodini ham tadqiq qilgan. S.Uyg'ur "Qoraqalpoq turklari adabiyoti" asarida Ajiniyozga ham to'xtalgan. [5]

Ta'kidlash kerakki, XIX asr qoraqalpoq adabiyoti bevosita ayni davr o'zbek she'riyati shakllanish tamoyillari, takomili va jahon poeziyasi tajribasi badiiy sintezi bilan uyg'unlikda taraqqiy etdi. Yangi o'zbek va qoraqalpoq she'riyatida yuzaga kelgan adabiy hodisalarda jahon adabiyoti, Sharq-u G'arb ijodiy-badiiy tafakkur tabiatining ta'siri mavjudligi ayon haqiqat. XIX asr qoraqalpoq shoirlaridan: Kunxo'ja, Ajiniyoz, Berdaq, O'teshlar o'z davrida qardosh xalqlar va Sharq mumtoz adabiyoti namoyandalari: Beruniy, Xorazmiy, Ibn Sino, Forobiy, Ahmad Yassaviy, Najmiddin Kubro, Naqshbandiy, Zamaxshariy, Nizomiy, Navoiy, Fuzuliy, So'fi Olloyor, Mashrab, Maxtumquli kabi ijodkorlarni o'zlariga ustoz deb bilgan. Mazkur mutafakkirlar ijodi,

badiiy-estetik tafakkuri yangilanishida adabiy ta'sir asosiy omil vazifasini o'tagani holda XX asr boshlariga kelib, bir qancha o'zgarishlar vujudga kelishiga sabab bo'ldi.

XIX asr oxiri – XX asr boshlari qoraqalpoq xalqi ijtimoiy-iqtisodiy, adabiy-madaniy hayotida yuz bergan yangilanishlar hayotning barcha jabhalarida o'z aksini ko'rsatdi. Ayni davr qoraqalpoq she'riyatida nafaqat badiiy ifoda shakli, balki uning mazmun-mohiyatida ham tub o'zgarishlar sodir bo'lgan holda adabiy-estetik tafakkur yangilanishiga sabab bo'ldi. Natijada, milliy uyg'onish, o'zlikni anglash jarayoni hamda uning badiiy talqini va tamoyillari davr adabiyoti ruhi va mazmuniga aylandi.

Qoraqalpoq adabiyoti tarixining muhim bosqichi hisoblangan XX asr boshida yaratilgan lirik merosning g'oyaviy-badiiy va janriy xususiyatini tadqiq etish alohida ahamiyatga kasb etadi. Chunki, lirik janrlar o'zining ta'sirchanligi, badiiy san'atlarga boyligi, turli xil ifoda shakllarga egaligi bilan har bir davr uchun yangilangan tushuncha va tadqiq tamoyillarni vujudga keltiradi.

Zero, "Lirika janrning hajmi kichik bo'lishi, tez yaratilishi, davr muammolarini o'zida tez tasvirlashi va xalq orasida keng tarqalishiga imkon yaratib beradi"[6]. Shu ma'noda, XX asr boshi qoraqalpoq adabiyotiga xos lirik asarlarning xalq ma'naviy hayotida tutgan o'rni beqiyos bo'ldi, – deya e'tirof etish mumkin.

XX asr boshi qoraqalpoq adabiyotida xalqchilik, demokratik ruh, erk uchun kurash, ilmga tashnalik kabi ezgu g'oyalar badiiy talqin qilindi. Bu borada, ayniqsa, qissaxonlik maktablaridan yetishib chiqqan shoir-qissaxonlarning ma'rifat yo'lidagi xizmatlari beqiyos bo'ldi. Shuningdek, bu davrda poeziya mazmun va janriy jihatdan ancha shakllandi. Xususan, shoir Annaqulning ijtimoiy-siyosiy mazmundagi "Saylangan oqsoqolga", "Qazishda", Abdiqadir shoirning "U nega kerak", "Mengzar", "Qizketgan". Qulmurod shoirining "O'n to'qqiz" poemasi, Sidiq shoirning "Oq xalta" kabi asarlarida davr haqiqati realistik tasvirda yoritildi. Har bir davr lirikasi haqida munosabat bildirganda albatta, janr spetsifikasini hisobga olish zarur. Lirikada uch narsa asosiy o'rinni egallaydi:

1. Obraz predmeti.
2. Obrazli ifodada til va uslub masalasi.
3. Zamon va makon munosabati.

XIX asr o'zbek adabiyotida Furqat va Muqimiy asarlarida turmushdagi adolatsizlikning turli ko'rinishlari badiiy ifoda qilinadi. XX asrga kelib Behbudiy, Fitrat, Cho'lpon, Qodiriy kabi ma'rifatparvarlar Sharq adabiyoti an'analari davomchilari bo'lish bilan bir qatorda dastlabki o'zbek realistik qissasi yaratuvchilari hamdir.

XX asr boshi qoraqalpoq adabiyotida esa lirika mazmun jihatidan ancha rivojlandi. Ayniqsa, davr haqiqati tasviri borasida milliy ma'naviy g'oyalar bilan to'yingan didaktik lirika yetakchi janrga aylandi. Zamonaviy shoirlar Sharq didaktik merosi, shuningdek, qoraqalpoq mumtoz adabiyoti namunalari ilhom olgan holda janrni badiiy jihatdan mukammallashtirib boradi. Ayniqsa, Abdiqadir Bekimbet o'g'lining "Bo'lar", "Yaxshidi", Qulmurod shoirning "Yurishim", "Qalandarga", Qozi Maulikning "U nega darkor" she'rlari didaktik lirikaning noyob namunasi hisoblanadi.

Shuningdek, XX asr boshi qoraqalpoq adabiyotida satirik mazmundagi asarlarda davrning achchiq haqiqatlari o'tkir hajv qilinadi. Satira hayotning salbiy tomonlari yomonlik, yovuzlik, nodonlik, insofsizlik, ochko'zlik kabi illatlar satirik pafosda tasvirlagan[7].

Ko'rinadiki, XX asr qoraqalpoq adabiyotining dastlabki yillarida ijod qilgan so'z san'atkorlari o'zlarining ijodiy individualligi bilan alohida o'ringa ega. Ularning asarlarida qoraqalpoq adabiyotining demokratik g'oyalari ifodalanishida muhim manba sanaladi. Ta'kidlash joizki, o'zbek adabiyotida Muqimiy, Furqat, Bayoniy, Avaz O'tar singari shoirlar ijodida o'z davrining dolzarb masalalarni badiiy ifodalagan bo'lsa, bu jihatdan qoraqalpoq adabiyotida Seyfulg'abit Majitov, Ayapbergan Musayev, Qozi Maulik kabi shoir va qissaxonlar ijodi muhim ahamiyat kasb etgan hisoblanadi.

#### **Adabiyotlar/Literatura/References:**

1. Базарбаев Ж. Даналығы гөззаллыққа уласқан шайыр (әдебий-философиялық ойлар). – Нөкис: Билим, 2008.
2. Жаримбетов Қ. Бердақтың нәсиятлары-бизиң руўхый ғәзийнемиз. – Нөкис, 1998.
3. Юсупов И. Дала Орфейи. Әжинияз. Шығармалары. – Нөкис: Қарақалпақстан, 1975. – Б. 6.
4. Генжемуратов Б. Дүнья әдебияты майданында Хажынияз Саадий ҳәм Хафиз бенен тең // Қарақалпақстан жаслары. – 1992. – 19 ноябрь.
5. Ziya Kurter. Karakalpak. – Ankara, 1974; Uygur C. Vedat Karakalpak Turkleri Edebiyatı. – Denizli, 1999;
6. Туйчиев У. Адабий турлар ва жанрлар. – Т.: Фан. 1992. –Б. 4.
7. Жәримбетов Қ. XIX әсир қарақалпақ лирикасының жанрлық қәсийетлери ҳәм раўажланыў тарийхы. – Нөкис: Билим, 2004. – Б. 147.

# SCIENCEPROBLEMS.UZ

## IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

*№ 12 (5) – 2025*

## АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

## ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

**“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari”** elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

**Muassis:** “SCIENCEPROBLEMS TEAM”  
mas'uliyati cheklangan jamiyati

**Tahririyat manzili:**

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

[scienceproblems.uz@gmail.com](mailto:scienceproblems.uz@gmail.com)

**Bog'lanish uchun telefon:**

(99) 602-09-84 (telegram).